

Poština plačana v gotovini

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA
REVIJA
IN GLASILO
SLOMŠKOVE
DRUŽBE
V LJUBLJANI**

6

LETO XL

1939

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, »Stan in dom« ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina letno 50 din / Članke in dopise sprejema uredništvo: reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je »Slomskova družba« v Ljubljani / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarčič)

Vsebina št. 6.: Pravi trenutek v vzgoji. Priredil Pavel Slapar. — Janski načrt. — Duhovni otroci. Milena. — Iz metodike pevskega pouka na ljudskih šolah. Avgust Clemente. — Moji uspehi in neuspehi v šoli. — Obisk na Angleškem. V. Brumen. — Naša narodna zavest, vzgoja in obramba. Etbin Bojc. — Šolstvo in kulturni razvoj na Islandskem. Prof. Ema Deisinger. — Povesti našega organizacijskega življenja. Ivan Hribski. — Obisk podružnice v Predgorju. — Poročila društvenih podružnic. — Pridobitve iz šolskega in prosvetnega dela. V. Brumen. — Za počitniško obvestilo članom »Slomškove družbe«. I. Štrukelj. — Književne vesti.

Iz uprave. V 1. številki letošnjega letnika so bile priložene položnice, s katerimi se naj poravna naročnina za list. V 3. številki smo pa priložili položnice, naj se nakažejo prispevki za vzdrževanje lokala in nabavo inventarja. Vljudno prosimo za nakazilo denarnih zneskov.

»Slovenski Učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 2. vsakega meseca. Vsaka številka mora biti prvega vsakega prihodnjega meseca na mizi vsakega naročnika. To pa bo, ako bo vsak naročnik poskrbel, da bo list hitro plačan.

Pravi trenutek v vzgoji

Po Mihaelu Pflieglerju priredil Pavel Slapar

I.

Zgodnja mladost

1. Postavitev naravno človeških temeljev

(Dalje.)

Do zadnjega časa zgodnji mladosti niso pripisovali nobenega vzgojnega pomena. Zunanji videz je dozdevno to mnenje potrjeval. Duhovno življenje, v kolikor je o njem sploh mogoče govoriti, se na videz omejuje na dojemanje okolice in na igranje. Reklo se je: otrok v tej dobi ne razume ničesar. Kar stori, izvrši nagonsko in brez zavesti. Zato ga tudi ni mogoče vzgajati.

In vendar niso bili vsi tega mnenja. Vsaka prava mati je od nekdaj vedela, da si more otrok že v prvih letih pridobiti navade in razvade in se je potrudila, da razvad ni pustila uspevati. Vedela je, da se v tej dobi pridobljene razvade pozneje le s težavo ali pa sploh več ne dajo odstraniti.

Več važnosti so začeli pripisovati zgodnji otroški dobi, ko so ugotovili, da je razlika med otroki, ki so v zgodnji dobi imeli red, in med tistimi, ki ga niso imeli. Ugotovili so, da se človeku to pozna vse življenje.

Danes vemo tudi iz izsledkov, ki jih je prinesla najnovejša psihologija, da so prva leta odločilna za značaj vsega nadaljnjegega življenja. V prvih letih dobi človek obris svojega bitja, ki mu za vse življenje vtisne duhovni obraz in razmerje do sočloveka.

Vzgoja majhnega človeka se začne že zelo zgodaj. Pfliegler pripoveduje: »Pred kratkim sem srečal znanca, o katerem sem vedel, da ima doma nekaj mesecev starega sinčka. Videlo se mu je na obrazu, da že dolgo ni dobro spal. Rekel sem mu: 'Otrok vas gotovo ne pusti spati?' Odvrnil mi je: 'Prav nič. Otrok, ki pride na svet v porodnišnici, ponoči ne kriči, ker »spozna«, da mu kričanje nič ne koristi.'«

Tako je v resnici. Doma leti mati ob vsakem zdihljaju k ljubljenski postelji, v porodnišnici otrok lahko ponoči vpije in nobena sestra ne pride k njemu. Čez nekaj časa ne joka več. Gotovo je, da otrok pri tem ne dela logičnih sklepov. Otrok dojema svojo okolico kakor žival in se nezavedno po njej ravna. Toda tako, kakor takrat doživlja, takšen je pozneje.

Prvo, kar naj torej poudarimo, je tole: V prvih letih zgodnje mladosti dobi človek osnovno duhovno podobo. Vprašamo se dalje: Ob čem se odloči v prvih letih, kakšna bo podoba njegovega poznejšega značaja? Odgovarjamo: Osnova duhovno pravne postave se vtisne v zgodnji otroški dobi na ta način, da otrok vedno znova doživlja mejo oziroma red.

Nešteto je možnosti, kako otrok do tega pride. Te možnosti pa se dajo reducirati na tri tipične primere. Vsako tipiziranje poskuša kipeče življenje spraviti na enostavne osnovne oblike. Med njimi in nad njimi pa je v resnici mnogostransko življenje, v katerem se te forme spajajo, sekajo in preraščajo. Tipični primeri so pa tile:

- a) otrok ne doživi meje,
- b) otrok doživi samo mejo,
- c) otrok doživi red (mejo in svobodo).

Prvi primer: Otrok ne doživi meje. Vse želje se mu izpolnijo. Vsaki njegovi težnji se takoj zadosti. Včasih je mati tista, ki tako hlapčuje svojemu otroku. Še slabše pa je, če to dela služkinja, ki je v ta namen najeta. V otroku se vzbuja čustvo neomejene premoči.

Kaj pomeni tako ravnanje za otroka? — Otrok v prvem nezavednem duševno mehkejšem in najbolj upogljivem času ne pride do najvažnejše življenjske skušnje, namreč da mora biti red, da imajo naše želje svoje meje. Tak otrok je kakor drevo, ki se divje razrašča, kakor pač nanese. Otrok ne doživi, da so v življenju stvari, ki so mogoče in stvari, ki niso mogoče, ki so dovoljene in ki niso dovoljene, ki so upravičene in ki niso upravičene. Nikdar se ne nauči, da so poleg njegovih želja tudi pravice in zahteve drugih in da morejo tudi drugi svoje pravice uveljavljati. Še huje je, če otrok spozna, da neizpolnitev njegove želje (na pr. od strani služkinje) starši v vsakem primeru kaznujejo. Tako otrok vidi, da se vsak upor njegovim željam za druge slabo izteče. In otrok začne misliti, da je tako prav.

Kakšne posledice ima tako ravnanje z otrokom?

Otrok postane zahteven in predrzen. Drugega se ni naučil spoznavati kakor svoje načonske težnje. Zato postane trmast in strasten. Vsako željo, ki se mu je vzbudila, mu je svet izpolnil in vse, kar mu je hotelo nasprotovati, se je moralo ukloniti. Tak človek postane brez volje nasproti svojim željam. Do drugih je brezobziren, brutalen in slep, za tuje potrebe je neobčuten in krut.

Drugi primer: Otroku se ne izpolnijo nobene, tudi upravičene želje ne. Otrok dozna v nezavednem, a za vtise v najbolj učinkovitem času samo meje svojega bitja. Svojo okolico doživlja kot sebi nasprotno in sovražno. Nauči se reda samo, v kolikor je ta red zanj nekaj trdega. Ali je zadnji vzrok tega doživetja beda ali nespamet ali brezsrčnost njegovih soljudi, to je za enkrat brez pomena. Otrok še ne zna ločiti, ali je trdota, ki jo okuša, usoda ali krutost. Grenkost doživljanja pa se nezavedno globoko zakoplje v njegovo dušo.

(Dalje.)

Jenski načrt

Š o l s k a s o b a

(Dalje.)

Zelo pazijo v Jeni tudi na ureditev prostora, v katerem se vrši šolsko življenje. Tudi tega skušajo otrokom kar najbolj približati in jim ga napraviti čim bolj domačega. Hočejo, da bi šolska soba bila nekaka bivalnica (Wohnstube); ker pa je vendar sestavni del šole in mora služiti šolskim smotrom, ne more biti zgolj posnetek prave bivalnice, temveč mora postati — šolska bivalnica (Schulwohnstube), to je soba, kjer bivajo otroci v šolske svrhe.

Zaradi tega so iz šolskih sob izginile klopi ter so otroci dobili mize in stole, namreč čisto navadne domače (ne pisalne) mize, napravljene tako, da so čim lažje (prenašajo jih po sobi, kakor terja potreba) in brez vseh dodatkov, ki bi jim dajali značaj izrecno šolskih miz. Morda je v tem malo nedoslednosti. Soba hoče biti posebna š o l s k a bivalnica, miza pa ne sme biti posebna šolska miza. Praktični oziri pa terjajo, da so mize brez črnilnikov, predalov za knjige, kljuk za torbe itd. Saj bi vse to onemogočalo ali vsaj oteževalo premikanje miz po sobi, ker bi se pri tem črnilo razlivalo, knjige in torbe pa bi ropotale na tla in bi se mazale ter trgale. Ureditev sobe bi morala biti mnogo bolj toga in stalna. Obenem pa bi tudi vsak učenec bil vezan bolj na svoj stalen prostor, namreč tjakaj, kjer bi imel svoje knjige, zvezke in druge potrebščine. Razen tega pa: saj tudi doma nimajo učenci vedno črnila na mizi, knjig v predalu pod mizo in torbe na kljuki ob strani. Vse to si morajo šele prinesiti k mizi in po uporabi zopet pospraviti. Zakaj bi ne bilo tako tudi v šoli?

Šolska soba ima torej posebne omare, kjer ima vsak učenec predal za svoje reči in potrebščine. Tjakaj gre iskat, kadar česa potrebuje, tjakaj zopet shrani, ko je delo opravil. Na posebnem prostoru so shranjena razna učna pomagala, ki so vsem skupna, navadno last šole. To so raznovrstne knjige, zlasti slovarji in enciklopedije, navadna in barvna kreda, ravnila in šestila ter podobne reči. Tudi tega gre učenec iskat, kadar česa potrebuje, in po uporabi zopet pospravi. Na red v Jeni zelo pazijo.

Obleko in torbe puščajo učenci pred sobo na hodniku, ker posebnih garderob ni. Zato v sobi sami ni nikakih obešalnikov, tudi za učitelja ne. Vse stene so prirejene kot nekake table; niso pa obložene z lesom, temveč le pobarvane tako, da je mogoče nanje pisati s kredo (navadno in barvno) in zopet čisto zbrisati. Več učencev lahko torej istočasno dela pri tablah, tudi lahko vsaka stvar ostane dalj časa, ne da bi jo bilo treba zbrisati. Ob ponavljanju lahko dobro služi in učencem ostane daljšo dobo pred očmi.

Nad tablamí je lesen rob, na katerem navadno visi vrsta otroških izdelkov, največ risb, pa napisov in rekov vzgojne vsebine, ki naj bi tudi bili otrokom kar največ pred očmi. V nižji skupini visijo tukaj vzorci črk in števil. Nad tem so lahko slike, zemljevidi in slični šolski pomočki.

Morda je še v sobi kak klavir, kak kateder, kjer ima svoj kotiček učitelj in kjer stoji skoraj neprestano vaza s svežimi cvetlicami, ki jih prinašajo učenci; kje ob oknu so cvetlice v lončkih, ki jih tudi negujejo učenci.

P o m e n š o l s k e s o b e

Jenska pedagogika močno naglašava važnost šolske sobe za notranjo rast učencev. Morajo pa vedeti in čutiti, da je to n j i h o v a soba, nekaj, kar je njim vsem skupnega, za kar pa so tudi vsi skupaj odgovorni. Zato so včasih pustili, da so šele došli učenci napravili v sobi red, da so jo dopleskali ali kar že koli. Ker ni stalnih sedežev, se tudi ne more razviti delna odgovornost za kako mesto, vsak se čuti odgovornega za red in snago vse sobe. Preden učenci zapustijo šolo, morajo sobo čisto pospraviti in urediti.

Ker je prosto gibanje po sobi dovoljeno in do neke mere celo nujno, kadar je treba poiskati črnilo, barve, knjižna pomagala ali kaj podobnega, se mora vsakdo potruditi, da to stori čim tiše in mirneje ter ne moti tovarišev pri njihovem delu. Skrbno je treba odpirati in zapirati vrata, tiho jemati in odlagati knjige, premikati stole, mize itd. Učitelj sam opominja kar najmanj, s tem pa ni rečeno, da nikoli ne opominja. Včasih stori to z besedami, največ pa se v Jeni uporablja tih opomin, ali vsaj brez besed. Učitelj tiho vstane od mize, kjer je dotlej delal s kakim učencem in molče zre po sobi. Ali pa stopi h klavirju in udari na tipko. Hujši klepet ali drug nemir takoj preneha, popolne tišine pa jenska šola itak ne terja, ker celo rada vidi sodelovanje in medsebojno pomoč pri učencih.

Sicer pa tudi učenci sami pomagajo vodji skupine pri vzdrževanju reda in discipline. Ker se čutijo vsi vzajemno odgovorni za mir, se kmalu najde učenec, in še večkrat učenka, ki tiho vstane, stopi k sosednji mizi in tovariše (-ice) opomni, da so preveč razposajeni. Včasih tudi katerega izmed njih prosí, naj sede k sosednji mizi. Bajè se je že zgodilo, da so učenci tujega obiskovalca prosili, naj jih ne moti, če se je zapletel v preglasen pogovor s kakim učencem, kar obiskovalci zelo radi zagreše. Sicer pa dá vodja skupine navadno obiskovalcem posebna navodila, kaj naj ne store in česa naj se ogibljejo, da bo obisk prijeten in koristen njim in ne bo motil učencev. (Dalje.)

Milena

Duhovni otroci

Brati in pisati

Kdo bi popisal radost dece, ko je spoznala novo črko in zna sama poiskati novih besed! Morda niti raziskovalec, ki se je upiral in kljuboval vsem nasprotujočim elementom, ne izkuša veselja malih, ki prav tako raziskujejo zase in po svoje in ustvarjajo po svoji energiji. Odkrivajo in ni

jih moči držati. Pravcat vihar je v učilnici: male duše valove ... vse bitje je v valovanju, trepetajoče, razburkano. Vzdigujejo roke, dvigajo glavice, odpirajo oči; oči, v katerih se vžiga luč notranje vizije. In kdo ne ve, koliko idej, koliko misli, koliko čustev vzbuja tista ustvarjena beseda. V njej je ves njihov svet, ves njihov občutek, ves ogenj njihovega srca.

Sama se potem čudim »iznajdbam«: imena, priimki tovarišev, dragih oseb, stvari, kakovosti, dejanja, vse prihaja iz živega, njihovega sveta. »Napišemo to besedo? ... Ali pa to ... in še to ...«

Našli so besedo: Bog.

Napišemo jo ... okrasimo okrog z zeleno vejico. Kako so srečni! Slovesen trenutek je to. Njihov prvi ornamentalni narisek. Desetine in desetine lepo zelenih vejic, polnih cvetja, krasi vsepovsod, v zvezkih, na tabli, besedo Bog. Postavljen je oltar nedolžnim dušam ...

Moč barv

Neverjetno je, kakšno moč imamo nad otroško dušo!

Vedno, kadar rišejo (kot pač znajo), so žalostni, ako nimajo barvnikov.

Toda če se jim posreči dobiti le konico barvnika, o, tedaj kar plavajo v sreči. Četudi se barve nikakor ne prilegajo narisanemu, vseeno jih rabijo. Često vidimo na pr. med risbami modro vejico. Takoj dekretiramo (neizprosni smo sodniki!): »ne pozna barv«, ali »ni opazoval dovolj«. Nič vsega tega. Pogrešek tiči le v pomanjkanju primernege barvnika. Otrok ima pač tega in tega rabi. Toda ima ga, edinega morda, in to mu je skušnjava. Ne more drugače, kot pobarvati s tem, ki ga ima, čeravno ve, da stvar ni taka.

Dajte otrokom vseh mogočih barvnikov in pogreški se bodo zmanjšali.

Nikoli ne bi smela risati z barvnimi kredami na šolsko tablo. Enkrat storjeno, ne morem več izbrisati. Hočejo, da ostane; nihče se ne sme dotakniti nariska. Gledajo, poizkušajo. Vsak razred bi moral imeti dolge ploskve, podobne tablam, v ta namen. (Dalje.)

Av gust Clemente

Iz metodike pevskega pouka na ljudski šoli

(Konec.)

Na učni načrt, ki predpisuje poznavanje not šele v 4. razredu, se mi ni zdelo potrebno ozirati. Poskusil sem s pevsko teorijo že pri sedemletnih otrocih. Postavil sem si za cilj, da jih v pol leta naučim glasbene abecede, tako da bi mogli popolnoma samostojno, brez predhodnega mojega predvajanja zapeti enostavne in lažje glasbene motive. Torej cilj, ki ga glasbeni učitelj ni mogel z nami niti v gimnaziji doseči.

Blizu šole je cerkev, ki ima stolp s tremi zvonovi. Otroci dobe za nalogo, naj iz šole grede poslušajo bitje cerkvene ure, ki bije četrti ob

dva zvona, uglašena na malo terco. Drugi dan mi z velikim veseljem oponašajo bitje četrtink ure, pojoč na zloge »bim, bam, bom«. Otroci so jo znali zadeti ob vsaki priliki. Njeno zadevanje sem jim olajšal še z opozorilom na govorno melodijo. Klici »halo«, »mama«, »Mici« . . . prav tako zvene v intervalu male terce. Mali terci se je pridružila kmalu še velika terca oziroma kvinta navzdol (od 5. na 1. stopnjo), ker je 3. zvon, ki daje znake za cele ure, uglašen na toniko. Na tak način smo si pridobili trizvok, ki so ga znali otroci peti navzdol in navzgor. Pri tem pa jim nisem še prav nič govoril o kakih intervalih, notah ali drugih znakih pevske teorije. Kmalu sem jim povedal zanimivo povestico, kjer nastopa glavna junakinja oseba »Afis« (a-fis), ki jo je treba po imenu klicati.

Za prehod k označevanju tonov, to je k beleženju not, mi je dala smer sličica »božično drevesce« na tabli, ki je imela na vsako stran po pet vej, na vsaki izmed spodnjih treh vej pa privezan po en zvonček, ki so peli v trizvoku kakor zvonovi pri fari. Kembeljčki teh zvončkov so bili na sliki narisani tako, da so z glavicami zavzemali prostor med drugo in tretjo vejo, med prvo in drugo oziroma pod prvo. Na prvi veji je poleg kembeljčka drugega zvončka bila postavljena tudi božična svečka.

Gledajoč na sliko, smo posnemali zvonjenje posameznih zvonov, držeč pri najvišjem zvončku desno roko z robom razprte dlani na čelu, pri srednjem na bradi, pri najnižjem zvončku pa smo spustili roko na spodnji del prsi. Pri tem smo peli zloge »bim, bam, bom«, označujoč z »bim« glas najvišjega zvončka, z »bam« glas srednjega in z zlogom »bom« pa glas spodnjega zvončka.

Nato sem zbrisal vse nepotrebno okrasje, deblo, zvončke, ter sem pustil samo pet vej, kembeljčke z glavicami vseh treh zvončkov ter svečko pred kembeljčkom drugega zvončka. Prekratke veje je bilo treba le nekoliko podaljšati, pa smo imeli vseh pet črt notnega sistema in četrtinske note d-dur trizvoka, kajti svečka pred drugo noto pomeni križec ali višaj.

Označujoč z roko višino ostankov zvončkov odnosno njihovih grafičnih znamenj ali — drugače rečeno — not, smo peli zloge »bim, bam, bom«, ali »halo-bum« ali klicali osebo iz povesti »A-fis, bum«. Bum smo spremenili pozneje v d(de). Igraje so si otroci prisvojili predstavo o višini posameznih tonov trizvoka ter njihovih znakov.

Nikaka umetnost ni bila nadalje sestava raznih vaj z uporabo vseh treh tonov trizvoka, pa tudi nikakih težav ni povzročalo otrokom vežbanje teh vaj, ki so jih mogli brez moje pomoči ali brez opore kakšnega instrumenta na prvi pogled pravilno izvajati.

Na podoben način se je notni obseg razširil polagoma na celo lestvico, pri čemer so otroci posamezne višine tonov označevali vsakokrat z drugačnim položajem roke, n. pr.: roka v gornjem delu prsi je pomenila noto »e«, v višini nosu »g«, nad čelom »h« itd. Označevanje tonov oziroma not

z roko nam je izredno služilo pri raznih tehničnih vajah oziroma vajah za izobrazbo posluha ter je nazorno služilo pri podajanju pevske teorije.

Pri vseh teh vajah smo različne višine tonov peli na isti zlog, n. pr. na »la«, ker so otroci laže čutili razliko med posameznimi stopnjami, ako so peli na enak zlog. Nato smo vajo peli z imeni not. Pozneje smo pod vaje polagali besedilo. Pri tem sem dostikrat doživel zanimivo dejstvo, da so se otroci v razmeroma krajšem času naučili melodijo kakor pa besedilo.

Poleg vežbanja tonalnosti odnosno vaj v izobrazbi posluha se ne sme zanemarjati ritmika. Tudi pri tem se morajo upoštevati vsa novodobna pedagoška načela. Za ponazorovanje novih predstav se iznajdljiv vzgojitelj more posluževati tiktakanja ure, bitja plati zvona, udarcev cepca pri mlačvi, korakanja telovadcev itd.

To bi bile v glavnem smernice, ki naj olajšujejo vzgojitelju pevski pouk ter prinašajo zadovoljstvo in veselje med mračne šolske stene. Mučilnica se otrokom spreminja v učilnico, šola postaja kos življenja, ki oblikuje otrokov značaj, kraj lepih spominov, ki učencu še kot odraslemu lebde v poznejših letih ter mu v globini srca vzbujajo hrepenenje »Nazaj, nazaj v planinski raj«.

O p o m b a u r e d n i k a. Opozarjam, da se je »Društvo narodov« zavzelo za glasbeno vzgojo evropskih in drugih držav in sklicalo l. 1937 mednarodni kongres. Kljub obilici snovi in različnosti metod, je hotelo dobiti neko enotnost za glasbeno vzgojo. Izšla je o tem posebna knjiga v nemškem, francoskem in angleškem jeziku. (Glej »Slov. Učit.« 1938, str. 106). — Za razne probleme glasbene vzgoje pri mladini se je zavzelo »Društvo za glasbeno vzgojo« v Pragi. O tem je primerjati članke Leo Kestenberga v »Pedagoškem zborniku« 1937, str. 82 in drugod.

Ana Galetova

Moji uspehi in neuspehi v šoli

(Konec.)

»Nekdo mi ga je vzel.«

Vzel? Si ga videl, ko ga je vzel?

»Nisem.«

Potem si ga morda zgubil.

»Nisem. Tu je bilo in zdaj ga ni.«

Poglej, če ga vendar nisi položil kam drugam.

Iskanje.

»Ga ni!«

Vsak naj pogleda v svojo škatlico, če se ni morda zmotil.

Nič.

Sežite vsi v žep, če najdete tam pero.

Nič.

Poglejte vsepovsod, kjer bi pero moglo biti.

»Ga ni.«

Tako. Pero je bilo, zdaj ga ni. Potem ga je res nekdo nalašč vzela. Tisti naj ga vrne.

Vse tiho.

Potem imamo danes tatu v razredu. Ker ne vem kdo je, nočem danes z nikomer spregovoriti, dokler se krivica Francetu ne poravnava. Tudi Bog ne pozabi greha, če ukradenega ne vrneš. Šla sem proč od njih za mizo podpisovat okrožnico, ki me je čakala. V razredu smrtna tišina. Imam v razredu učenca z nesrečnim imenom Judež. Ta je naenkrat stegnil roko in nekaj po klopi odrinil od sebe. Njegov sosed — repetent Stanko — je zavpil:

»Judež Iškarijot!«

»On ima pero, novo pero ima.«

Vsi se ozremo tja doli.

Čigavo pero?

»Svoje,« se zagovarja obtoženec.

Kje si ga dobil?

»Brat mi ga je dal.«

Kateri?

»Tisti, ki dopoldne v šolo hodi.«

Kdaj?

»Na poti.«

Kdo je šel s teboj?

Tu smo obstali. Vendar je zjecljal: ta in ta. Šli smo ponj. Ni bilo res. Tedaj je priznal:

»Vzel sem ga.«

Dolg molk.

In kaj boš zdaj?

»Vrnil mu ga bom.«

Kaj boš še storil?

»Rekel mu bom: na, tu imaš svoje pero in ne bodi hud.«

In meni boš kaj povedal?

Skozi solze je rekel: »Obljubim.«

Vrnil je pero.

»Ne maramo ga več,« so rekli drugi.

Ne tako, prijatelji! Krivico je popravil. Pravi, da je ne bo storil več. Bog mu odpušča. Tudi mi mu moramo.

Spet smo izgubili uro časa, pa menim, da ni izgubljen. Nazadnje smo odmolili kratko molitev v zahvalo, da je v sošolcu zmagala dobra stran. Se mi zdi, da nisem še videla svojih otrok tako lepo gledati v križ kot to pot.

Naj rečem še enkrat:

Ljubše mi je, če po osmih letih pustim iz šole deset dobrih ljudi kot petdeset odlično ocenjenih učencev. Deset dobrih ljudi! Deset fantov, za katere sem brez skrbi, da ne bodo šli nikoli pokriti mimo svetih znamenj, da ne bodo nikoli pozabili na nedeljsko dolžnost, nikoli premaknili tuje lastnine, nikoli izrekli kletve, nikoli se opotekali pijani, nikoli prelomili besede, ne ogoľufali nobenega dekleta in da nikoli ne bodo pozabili, da so slovenske matere sinovi in da so ji dolžni delati čast.

Deset dobrih ljudi!

Morda deset deklet, ki se bodo zavedale, da so same že polnovredni človek, da je njihovo delo samo že tudi poslanstvo in da niso samo samice, ki morajo priti do odrešitve, sicer da je zgrešeno njihovo življenje. Ki bodo v družbi z možem skrajno tenkočutne, a močne v dobroti. Ki do kraja svojega življenja ne bodo izgubile svoje ženskosti, ki se danes tudi že med kmeti izprijaja. Ki bodo ohranile domačnost naših domov. Ki bodo svojim zapustile slovensko

zavest, tako silno, da ji ne bo mogla kaj nobena tuja navlaka. Če jih pošljem vsakih 8 let samo deset, porečem ob koncu: Gospod, zdaj lahko odpustiš svojo deklo.

Ne mislite pa, da zanemarim program, ki ga oblast daje. Ne — saj ga ne zanemarim. Poznam ga in delam. Toda, kaj pa tu žanjem, bi lažje povedal gospod nadzornik. Za to delo nisem še nikoli dobila priznanja. Ali pa ni tudi priznanje nekaj, kar na uspeh spominja? Potem moram reči gladko: Nimam učnih uspehov — ali — imam neuspehe.

Ko sem bila kot volonterka pred desetimi leti prvič hospitirana, me je moj takratni nadzornik ocenil takole: »Vidim, da bo prav uporabna učiteljica.« Bo. Bo. To še ni. Torej, tako, kot je zdaj, ni prav. Čitala sem, hospitirala, poizkušala, sama s seboj sem postajala nezadovoljna in spet in spet je prišel nekdo, ki je rekel: Tako ni prav, tako ni dobro! Drugače! Iskala sem svetov in nasvetov. Znašla pa sem se naenkrat sredi take navlake, da nisem več sebe poznala. Vse vzorne slike mi niso več pomagale. Mrtva šablona, ki ji ne morem ničesar iz sebe dodati, ni zame.

Tedaj sem se prav resno vprašala: Ali sem jaz tudi nekdo? Ali znam stati? Ali čutim, kaj je prav in kaj ni prav? Dobro. Če to zmorem, potem moram imeti tudi pogum za samostojno delo.

Kaj bom delala?

Tu je program. To zahtevajo.

Kaj pa potrebuje otrok?

To mi bo odkril vsak naslednji dan.

Kako bom delala?

Da dosežem smoter.

Po kateri poti?

Po tisti, ki bo otroku in meni najbližja in ki mi jo bo Duh božji razodel. Prepričana sem, da bo prav, pa če je ta pot potem že zadnja priznana ali če sploh ni priznana.

Tako delam sedaj in je z menoj življenje. Ampak, kadar si to moje delo pride nekdo pogledat, je kakor bi pogledal spomladi na preorano njivo, na kateri se prav nič ne pozna, da že dolgo rodi, da so lani želi, zmleli, spekli, snedli, zrasli. To bi vam lahko potrdil spet naš gospod nadzornik. Takole bi vam rekel: »Je pridna, vestna, delovna, živahna, zmožna, uspehov pa nima.«

Jaz pa vem za vzrok. Dolgo sem ga iskala. Zdaj vem zanj.

Jaz sama, moji otroci z menoj in vse naše delo ni zmehanizirano.

Prosim, ne razumite me napačno. Igralci morajo imeti tudi vaje, če hočejo nam umetnino kot umetnino prikazati. Sami so jo s svojim režiserjem na prvi mah doživeli. Za take vaje mi manjka mojstrstva.

Poglejte moje čitanje:

Mi je vseeno, koliko gladko čitajo moji otroci ob koncu prvega razreda. Čitajo. Važno mi je, da vedo, kaj so prečitali in pa, da vselej z veseljem po čitanki sežejo. Če v enem ne, jim v dveh letih prav gotovo gladko steče. Pa bodo znali vsaj čutiti potrebo po knjigi in bodo vsaj približno znali presojati dobro od slabega čtiva.

Poznam učiteljico, ki v eni uri pusti dvajsetkrat prečitati berilo. Mislim, da mi verjamete, če vam povem, da čitajo gladko. Kaj imajo od berila, ne vem. Glejte, kaj takega ne zmorem.

S pripovedovanjem je pa ista. Svoje doživljaje, povesti, zgodovinske dogodke in tako mi pripovedujejo zdržema, vse drugo je pa prost razgovor, ki se nikoli več ne povrača v isti obliki. Če rečeš v mojem razredu: »Lojze, opiši mi zajca!« bo Lojze obstal in bo gledal. Mi smo se pogovarjali, koliko škode so naredili to zimo zajci na Rožančevem vrtu. Danilo je povedal, da so lani našli v detelji gnezdo. Mimi nosi okrog vratu zajčji kožuh. Pripovedovali smo povest

o kratkem repu in dolgih uhljih. Na sliki smo gledali tista dva škodljiva zoba in široko odprte oči. Edi se ga je jeseni ustrašil bolj kot zajec njega. Lojze vse to ve. Kaj bi ne vedel. Saj je tudi njegov oče napol divji lovec. Zajcem nastavlja. Ampak, če mu rečeš: opiši mi zajca, bo zelo stokal ali pa še bolj verjetno molčal.

Še bolj pa bi bili nezadovoljni, če bi prišli k mojim računskim uram. Moji otroci zelo dobro poznajo denar, meter, uro, svoje prste, svoje korale od dvajsetih fižolov, računalo. Nastavljajo sami že kar duhovite uporabe. Če mu pa rečeš: $9 + 6!$ — — hm — O ljubi računi!

Pa naj bo dovolj. V tem nisem mojster. Uspehi so pač manjši od moje volje in mojega truda — ali recimo: Jih ni. Pa naj bo že kakorkoli!

Vsaki dan grem znova rada v šolo in se vračam iz nje zadovoljna.

Mogoče bodo nekoč moji mali pripovedovali drugačno pripovedko o šoli, kot so jo slišali sami.

V. Brumen

Obisk na Angleškem

(Dalje.)

Nekatere besede so jim že kot besede nekam svete, nedotakljive. »Demokracija«, »svoboda« in druge spadajo semkaj. Druge odbijajo že kot besede, med njimi je tudi »koncentracijsko taborišče«. Saj tudi pri nas ne manjka ljudi, ki malikujejo ali preganjajo že same besede, pozabljujejo pa si pogledati stvari.

Svoboda! Prava svoboda je zares nekaj prav lepega in kdor ni vsaj nekaj časa užival angleške svobode, bo težko doumel Angleža. Vendar pa je — ne napaka, temveč — odlika angleške svobode v tem, da ni neomejena: vežejo jo običaji, vzgoja, stroga disciplina . . . Vse smeš misliti, govoriti, storiti, kar je prav, a samo to, kar je prav. Prestopke preperečuje tudi strah pred kaznimi, ki so hude in trde: angleško sodstvo pozna še tudi telesno kazen (»cat«), prav tako se ji še ni povsem odrekla vzgoja. Ko sem bil v Londonu, sta bila dva tatova ali kaj, obsojena na 25 udarcev. To je sicer dvignilo nekaj prahu v listih, izzvalo nekaj interpelacij v parlamentu, kazni ni preprečilo. Kako hudi so taki udarci, kaže tudi dejstvo, da jih je eden vzdržal samo pet, drugi menda šest; ostale bi menda imela dobiti, ko bi zopet okrevala . . .

Angleži sami navajajo kot glavne poteze svojega značaja: kontrolo samega sebe, poštenost in to, kar imenujejo »fair play«. Pristen in vzgojen Anglež strogo pazi, da se ne razburi in ne izgubi oblasti nad samim seboj, da ničesar ne ukrade in da vobče ravna vedno pošteno in dostojno. Kakor mora biti pri športu »igra poštena in dostojna«, tako mora biti tudi vse ostalo življenje. Že beseda sama kaže, kako se Angleži vzgajajo pri športu za vsakdanje življenje.

Sicer pa je v vsakem pristnem Angležu tudi nekaj pedantičnosti. Ko sem se v Londonu šalil, da se bom poangležil, so mi dejali v družini, kjer sem stanoval: »Prej morate preživeti vsaj ene počitnice z našim Tonijem, da bo preizkusil vaš značaj!« Mladi mož je bil po naravi precej hud pedant in je skušal v tem smislu tudi vplivati na svojo okolico. Niti ni popustil na počitnicah, kamor sicer Angleži radi zahajajo često prav

zato, da pobegejo sami iz sebe in od sebe ter iz svoje okolice. Zato so navadno tedaj precej drugačni. Slutiti pa to daje, da jih njihovo redno življenje morda vendar malo tišči.

Izjeme najdemo povsod in tudi na Angleškem. V Londonu sem srečal ravnatelja neke tehnične šole, ki je bil sicer rojen Aeglež, v marsičem pa se je močno razlikoval od svojih rojakov. Veliko je govoril in se smejal, dotikal se intimnosti svojih in mojih (dal mi je tudi nasvet, na kaj naj pazim, ko da si bom iskal nevesto), namesto športa ali mizarstva se je v prostem času pečal s pesnjenjem ali prevajanjem pesmi, kar je mogel, ker je — tudi v nasprotju z večino svojih rojakov — razumel in govoril več evropskih jezikov.

4. Šolska uprava

Preden sem prišel na Angleško, sem bil v Nemčiji. Hotel sem si malo ogledati tamošnje šolstvo. Najprej sem se ustavil v Münchenu. Oglasil sem se na tamošnjem mestnem magistratu in sem prosil za dovoljenje, da bi si smel ogledati mestne šole in prisostvovati delu v njih. Dejali so mi, da mi z veseljem ustrežejo, moram pa imeti prej dovoljenje bavarskega učnega ministrstva. Šel sem tkakaj in tam bi mi zopet takoj dovolili, ko bi že imel dovoljenje vsedržavnega ministrstva za znanost, izobrazbo in ljudsko vzgojo. Teга pa mi ni bilo mogoče takoj dobiti in ovire sem šele premagal z osebnim priporočilom. Prav tako se mi je godilo pozneje v Jeni (ne v vseučiliški šoli). Najbolj sem uspel v Berlinu, kjer sem dobil dovoljenje državnega ministrstva in me nihče za kaj drugega še vprašal ni. Še to in ono bi mogel zgoraj videti, ko bi si najprej dobil dovoljenje osrednje oblasti, nato pokrajinskih itd. Pri nas menda ne bi bilo prav nič drugače.

(Dalje.)

Narodna kultura

Etbin Bojc

Naša narodna zavest, vzgoja in obramba

10. Stiki z ostalimi Slovani

Slovanska vzajemnost

(Dalje.)

V širše narodnoobrambno delo spada nedvomno tudi skrb za dobre stike in žive vezi z ostalimi Slovani. Potem namreč, ko je hiša dograjena na znotraj, ko smo ji položili trdne temelje, jo skrbno obdelali in udobno opremili ter tako napravili iz nje prijetno in varno bivališče, je treba, da jo temu primerno uredimo in olepšamo tudi na zunaj, da svoj dom zvežemo s toplimi, tesnimi stiki s svojim sosedstvom, še bolj pa s svojimi sorodniki, s katerimi bomo živeli v življenjskem najprisrčnejšem prijateljs-

stvu, s katerimi bomo delili svoje veselje, pa tudi svoje gorje, pri katerih bomo v težkih časih iskali tolažbe, zavetje in oporo. Najbližji od naših sosedov so nam pač predvsem slovanski narodi, s katerimi moramo — kot njihovi krvni sorodniki — iskati najprej zblizanja in zvez. Zgodovina dokazuje, da je bilo pri istorodnih narodih vedno naravno teženje po čim ožji delovni in stvarjalni bližini bodisi v političnem, kulturnem ali gospodarskem oziru. Saj se je samo na ta način ustvarila že romanska in germanska kultura in zdaj stojimo še Slovani vseh narodnosti pred veliko zgodovinsko nalogo, da ustvarimo in uveljavimo slovansko kulturno skupnost.

Mnogo se je že pisalo, govorilo in delalo doslej za slovansko v z a j e m n o s t. Zlasti na slovstvenem polju je bilo v zadnjih stoletjih mnogo prizadevanj (panslavizem!), ki so že več ali manj določno naglašala prav isto težnjo, ki jo še danes vsi slovanski narodi goje v svojih kulturnih ognjiščih: da bi se namreč po zgodovinski usodi ločeni bratski slovanski narodi spet sešli na skupno delo in stvorili eno veliko kulturno in tudi politično skupnost. A ker se je zaradi prevelikih ovir na eni strani in prelahkotne zadevne organizacije na drugi strani »panslavistično« gibanje pokazalo kot malo uspešno, so nekateri že mislili, da je vse to prizadevanje neuresničljivo, nerealno in utopično. Obupavali so zlasti tisti, ki so bili že po svoji naravni nagnjenosti zgolj gospodarsko, politično, racionalno usmerjeni, ali kakor bi to duševno lastnost z eno besedo imenovali: pre-realni. Nasprotno pa se je tam, kjer ni mogel takemu stremljenju blizu ta tuj racionalistični duh, zlasti v poveljnih krogih slovanskega, krščanski usmerjenega razumništva razplamtevalo upanje dalje ob oživljeni cirilmetodijski ideji. Mogoče je prav pri nas Slovencih to gibanje našlo še najtrdnjšo oporo, kjer se je na osnovah Slomškovega zadevnega dela pričelo s stvarnejšim delom, ki je tudi na znanih velehrajskih kongresih in na kongresih slovanskih katoliških izobražencev postalo vodilno.

Cirilmetodijska misel

Pri nas Slovanih, ki smo bili v 6. in 7. stoletju še pogani, sta zasadila biljko krščanstva sveta slovanska brata Ciril in Metod v 9. stoletju in nas tako priključila krščanski kulturi. Zato se kulturne zgodovine slovanskih narodov pričenjajo z njunima imenoma. Že takrat pa se je pokazal tisti odpor Frankov (sedanjih Germanov) proti slovanstvu, ki ga čutimo še danes in ki nikakor ni znak visoke kulture teh gosposkih »varuhov« »suženjskih« Slovanov. Veliko težav sta morala zaradi tega prestati že slovanska apostola, ker so ti zapazili, da se Slovani s krščansko kulturo oživljajo in krepijo. Zato je Slomšek naravnost po božji previdnosti pred stoletjem med nami in vsemi Slovani to cirilmetodijsko misel s tako vnemo poživil, da ga lahko imenujemo velikega organizatorja slovanstva v duhu te, za slovanstvo tako izredno pomembne krščanske misli. Kakor nas je pred tisočletjem ta misel združila v eno kulturno slovansko skupnost, tako naj se zblizamo v njej še prav danes, ko doživljamo Slovani

nove usodne preizkušnje in smo že poklicani, da enkrat za vselej vstanemo in stopimo na areno odločilnega kulturnega in političnega dela in boja. Saj nam cirilometodijska misel pomenja kar troje: močno okrepitev našega narodnega kulturnega življenja in nazora, najboljšo podlago za ustvaritev čim trdnejše slovanske vzajemnosti ter končno iskren klic po zavestnem vraščanju Slovanov v vesoljno krščansko kulturo. Sveta brata združujeta v svojem duhovnem zgledu apostolata med Slovani v najtesnejši zvezi vse, kar zadeva narod in Boga, kulturo in Cerkev. Zlasti v unionističnem prizadevanju je cirilometodijska misel najvažnejši temelj in posrednik hkrati. Od vzhoda nam prihaja luč, sonce in življenjski optimizem. Naj bi vsi Slovani čim prej zaslišali klic iz istega vzhoda in pričeli graditi na tem temelju veliko, pomembno in osrečujočo zgradbo kulture ljubezni v človeški zgodovini, o kateri govore in za katero žive vsi velmožje in preroki slovanskih narodov. Kulturna magnetnica se baš ta čas, ko pojema zapadna kultura («Untergang des Abendlandes»), nagiblje na vzhod. Slovani, ki so do danes v zapadnoevropski kulturi igrali podrejeno vlogo, so poklicani posredniki med zapadnimi narodi in njih kulturo ter vzhodom.

Skupnost kljub razčlenjenosti

Seveda pa slovansko zблиžanje ne bo moglo iti tako daleč, kakor so šle daleč združitve nekaterih današnjih narodnih držav — velesil, n. pr. Italije ali Nemčije in podobno. Slovani smo že po naravi tako narodnostno razčlenjeni v avtonomne kulturne narodne enote, da o kaki osrednji ureditvi vseh slovanskih narodov in držav v skupno enoto po tem zgledu ne more biti govora. Razčlenjenost Slovanov po avtonomnih kulturnih narodnih enotah je naravno dejstvo. Motil bi se pa tisti, ki bi mislil v svojem slovanskem navdušenju — in takih srečaš nekaj med nami — da je to nepremostljiva slabost in nekako usodno prokletstvo, da Slovani nismo popolnoma tudi na zunaj enotni, in bi v tej naravni ločitvi slovanskih narodov gledal negativne razloge za naš nadaljnji obstoj in za naše kulturno življenjsko poslanstvo, češ da smo grešili napram Svetopolkovi oporoki in da v svojem stremljenju po čim močnejši kulturni samobitnosti vsak slovanski narodič le ruši slovansko vzajemnost na porog Germanov in Romanov.

Bili so časi in še zdaj so prilike, ko napram tujcu Neslovanu nanižavamo in poudarjamo radi le ali vsaj predvsem tisto, kar nas druži in spaja. Nočemo, da bi tujec, ki o slovanskih narodih nima pravega pojma in ki je poln hvale in priznanja v šovinističnem smislu predvsem za svoj narod, dobil vtis, da vladajo med nami slovanskimi narodi tudi nasprotja kulturnega značaja. Prav je bilo in je tako obnašanje tam, kjer gre za to, da se pred tujcem pokaže naša slovanska sorodnost, ki ima svoje velike dejanske osnove. To je podobno, kakor skrije družina ob tujem obisku vsakdanje domače spore in nesoglasja. Tujec jih namreč niti razumel ne bi ob svojem kratkotrajnem zanimanju za nas, ker gleda vse le skozi svoja očala, ali pa bi jih prav gotovo napačno razlagal — nam vsem v

škodo. Zato je taka previdnost na mestu. Drugi večji evropski narodi sploh ne razumejo in ne morejo razumeti stanja pri nas Slovanih, zato tudi na najmerodajnejših mestih in največji izobraženci še vedno zamešavajo n. pr. nas Slovence za Čehe ali Slovake, ne poznajo naših prilik in ne morejo pojmovati narodnost v taki obliki kot je dana pri Slovanih, da n. pr. milijon, nekaj milijonov ljudi že lahko tvori svojo narodnost samobitno, in gledajo na narodnost vse preveč s svojega (namreč etastičnega) vidika. O tem nas prepričajo osebni razgovori, pa tudi javni ob raznih javnih predavanjih na ne vem kakšnih kongresih, kjer se narodnostno vprašanje obravnava. Slovani smo kakor poklicani, da pravice do življenja malega naroda kar najkrepkeje naglasimo. Pri nas je razdrobljenost na male narode po naravi tako pestro dana, da moramo Slovani iskati drugačnih načinov javnega obravnavanja narodnostnega vprašanja in drugačnih okrepitev za borbo malih slovanskih narodov v kulturnem sožitju z večjimi, številčnejšimi narodi. V tem smo že marsikaj storili, marsikaj pa bi še morali. Borba ravno slovanskih narodov še pod nekdanjo Avstrijo za kulturno svobodo je v tem oziru naravnost klasičen primer v vsej človeški zgodovini. Naše še sedanje borbe v Mednarodnem svetu za narodne manjšine, ki jih vodimo predvsem Slovani (posebno Slovenci) so drug lep dokaz naše izredne narodnostne občutljivosti, ki je življenjsko bitno utemeljena. Lahko bi jih naštel še več.

Ali če primerjamo narod s posameznikom, bi rekli: še danes ni občečloveška kultura v Evropi tako napredovala, da bi se ne merilo na vatle, komolce in pesti, številčno. Mali narodi in male države še vedno ne veljajo za večjim narodom in državam enakopravne kulturnopolitične enote, ki jim gre enakovredna pomembnost v kulturnem krogu, recimo, evropskega človeškega občestva. Še vedno so v veljavi, da si izposodim to priliko, volitve po srednjeveškem vzorcu, pri katerih imajo nekateri manjši posamezniki le po en glas, nekateri mogočniki pa po deset, sto in več glasov. Tu res ne more biti govora o kaki narodni enakopravnosti. Državljanska enakopravnost se je vsaj deloma že izvedla, narodnostna pa se še daleč ni. Tu je spet vidna poklicanost Slovanov, da v medsebojnem prizadevanju vodijo boj za pravo demokracijo tudi v narodnostnem pogledu. Češki narodnostni pravilnik je bil nov primer tega izrednega narodnostnega stanja pri Slovanih. Res je, da se je v preteklosti i v odnošajih slovanskih narodnosti, združenih v okviru iste države, marsikaj napačno ravnalo, a prav zamotani sodobni položaj v srednji Evropi nas bo gotovo marsičesa naučil ali vsaj naučiti moral.

Dejal sem že, da naravna razčlenjenost slovanskih narodov sama na sebi še ne more biti nikaka usodna hiba in nesreča, kakor ni nikaka nesreča n. pr. razčlenjenost zemlje ali voda. Sicer pa ima vsaka stvar dva konca. Mi se moramo znajti v položaju, v kakršnega nas je postavila narava, in urediti vso stvar tako, da si svoj položaj utrjujemo in ne slabimo. Še bolje, mi moramo najti tiste prednosti, ki jih naš položaj narodne razčlenjenosti izkazuje, in v njih pravcu graditi dalje. Napačno

bi ravnal, kdor bi hotel posnemati obliko velikih narodov in to naravno razčlenjenost odpraviti. Boril bi se proti naravnim silam in njegovo delo bi ostalo brezplodno. Podoben bi bil sadjarju, ki bi hotel drevesa, ki donašajo različne, čeprav podobne in v isto vrsto spadajoče sadove, siloma spojiti v eno drevo. To drevo bi najbrže poginilo in tako bi bilo tudi z narodi pri podobnem poskusu. Tu je treba marveč poiskati in najti svojskih načinov in možnosti sožitja. (Dalje.)

A. Kopriva

Donesek k slovenski pedagoški kroniki za leto 1938

(Dalje.)

V letošnjem letu so v smeri razčiščenja perečih vprašanj šolske teorije in prakse vzbudili veliko razgibanost, ki je pri posameznih prizadetih dovedla i do osebnih nastopov oziroma polemik, nekateri članki v »Popotniku« (Šilih: »Profili sodobnih jugoslovanskih pedagožov«; A. G.: »Odgovor«; dr. S. Gogala: »Pedagoška teorija«; VI. Majhen: »Učiteljska izobrazba in življenje«; E. Vranc: »Moj zaговор«; »Izjava« urednika), v »Slovenskem učitelju« (F. Čiček: »Kakšna torej bodi naša šola«) ter v »Kritiki« (odgovora na dr. Žgečov članek »Poglavje o vzgojni kazni« v Roditeljskem listu in Žerjavov članek »Življenjske pojmovani slovniški pouk« v »Popotniku«). Kot kronisti bi le zabeležili, da je polemika načela pri društvi tudi takale vprašanja: ali je pravica do svobodnega izražanja svojih misli le patent gotovih plasti, ali je potreben pri svobodnem izraževanju tudi takt, ki je merilo kulturnega človeka in tudi neka širina primerne razgledanosti, brez katere je vsaka pametna kritika že v osnovi nemogoča; ali naj bodo pedagoški listi neke svobodne tribune, ali naj vzgajajo v gotovi smeri; ali naj sprejmejo listi le članke z znanstveno dognano vsebino, ali tudi članke, ki so tozadevno manj ali celo nič podprti; kaj je sploh to »znanstveno podprt« članek — ali ga označuje kot takega kopica citatov ali samoniklost, ki ima svoje korenine v prirodni nadarjenosti in izobraženosti — itd.

Tudi v pedagogiki, kakor povsod drugod, veljajo besede, ki jih je napisal dr. A. Ogris na str. 85 letošnjega »Popotnika« o sociologiji in ki se glasijo: »...tudi sociologije ni mogoče uspešno gojiti kar tako prigodno, marveč zahteva delovni trud celega človeka in predpostavlja predvsem prav temeljito filozofsko izobrazbo, kar največ podrobneja in širokega znanja sedanje in zgodovinske realnosti in še poseben dar, videti sociološke zveznosti, kjer dejanski so in kakršne so, tako da pisatelj ne podleže tako lahko skušnjavi pojasnjevati sociološka dogajanja s samovoljnimi spekulativnimi konstrukcijami.« To velja za vse, ki se imajo za »znanstvene pedagoške delavce« in za one, ki resnično znanstveno pedagoško delo omalovažujejo, smešijo ali mu celo podtikajo politične namene.

Kar velja za »Kritiko«, velja tudi za letos izišlo knjigo Vinka Möderna-dorferja »Sodobna šola« (Priročnik k slovenski začetnici), ki je izšla pri Mohorjevi družbi v Celju, le da je tu kol, s katerim zamahuje po sodobnem pouku, nekoliko bolj obtesan, čeprav je ironija na račun sodobne šole mnogokje zelo očita in neosnovana. Toda: svoboda nad vse, kajne —! Kljub temu pa se mi ne zdi fair, da prezrejo naši pedagoški listi — ali po stari slovenski navadi iz zavisti ali zaradi česa drugega? — napore posameznikov pri dograditvi slovenske ukoslovne in vzgojeslovne književnosti. Čeprav ni vse tako pretehtano in izdelano, kar bi dalo knjigi gotovo večjo vrednost, moramo biti hvaležni za vsak donesek, ki se pojavi v naši itak majhni pedagoški in didaktični književnosti in kateri je v tem primeru plod velikega dela in truda v izrednih razmerah hribovske šole. Knjiga bi bila pridobila na aktualnosti, ako bi izšla istočasno s »Slovensko začetnico«, katero je kot epohalno delo obetala

vzhičena kritika že v »Slovincu« dne 2. oktobra leta 1936, a še do danes ni izšla. Knjiga, žal, tudi ne podaja bistva globalne metode, v čemer podaja precej medle razlage. (Dalje.)

Prof. Ema Deisinger

Šolstvo in kulturni razvoj na Islandskem (Konec.)

Ob priliki neke javne ankete pred leti, kako dvigniti kulturni napredek Islandske, so se oglasili sami islandski kmetje s temeljitimi razpravami. Islandski kmet ni samo pismen, ampak tudi visoko naobražen ter izborno podkovan v znanosti in umetnosti. Kmet E. Ásmudsson je prejel prvo nagrado za razpravo o kulturnem napredku Islandske,¹ kmet Sigfrygsson je napisal prvo zgodovino stare Islandske.

Preprosto islandsko ljudstvo ve pripovedovati o starih sagah in kuje vedno nove sage. Take izmišljene narodne sage vro vedno znova iz pesniške žile islandskega ljudstva.

14. stoletje je bilo zlata doba islandskih sag, potem pa so nastajale izmišljene romantične sage; tako je nastala sijajna ljudska poezija, tako imenovanih »drap« ter »rimursko« pesništvo, t. j. stare sage v novi obleki.²

Jon Arasson je okoli leta 1530 vpeljal na Islandsko tiskarstvo, a leta 1540 so že izšle tam prve tiskane knjige; leta 1584 popolna biblija v islandskem jeziku, prevod od Godbranda Thorlakssona.

Učenjak Arngrímur Jonsson († 1648) je tudi izven meja svoje domovine budil zanimanje za staro islandsko pesništvo in staro zgodovino.

Z razmahom tiska ni znanost in umetnost na Islandskem nikoli več počivala. Učenjak in preprosti kmet sta vzajemno delala na narodni kulturi, da se razširi preko meja domovine, preko morja med ostali evropski svet.

Ne samo slovite gramatičarje, pripovedne in lirske pesnike ter pisatelje šteje Islandska v svoji sredi, ampak tudi zgodovinarje svetovnega slovesa, kakor: Finnur Magnússon, Jon Espolin, Solinbörn, Egilsson, Jon Sigurdsson, Konrad Gíslason, Jon Thorkelsson, Gutbrandur Vigfússon, Björn Magnússon Olsen, Finnur Jonsson itd.

Nivo ljudske izobrazbe na Islandskem je zelo visok. Pesništvo, mitologija, narodna zgodovina in folkloristika spada tako v območje islandskega kmeta in ribiča kakor v območje islandskega akademskega izobraženca. Ljudska šola je opremila mladino ne samo s potrebnim znanjem pismenosti, ampak jo je usposobila za službo narodu tudi na leposlovnem področju, jo prekvasila z lepočutno in herojsko miselnostjo starih sag. Mladi in stari brez razlike spola in stanu se udeležujejo na področju narodne kulture. Islandci so brez izjeme vsi dobro podkovani ne samo v narodni zgodovini, ampak tudi v zgodovini vseh skandinavskih držav. Poleg ljudskih šol goje narodno pesništvo, zgodovino, etimologijo, folkloristiko itd. tudi gimnazije in realke.

V Reykjavíku je poleg gimnazije in realke tudi več strokovnih šol, učiteljska šola, obrtne šole itd. Nadarjena moška in ženska mladina dobiva stalno državne štípendije, da se lahko v štúdijskih izpopolni.

Islandci polagajo zlasti veliko važnost na izobrazbo ženske mladine, kajti islandska žena mora biti vestalka narodne kulture. Kakor pri nobenem drugem narodu je pri islandskem ženo globoko odjeknila v narodni kulturi; njej se morajo zahvaliti za narodni ponos, veličino in zmagó. Žene so junakinje, čuvarice

¹ Um framfarir Islands. Ritgjörð eptir E. Ásmudsson, bónda i Nesi i Laufás sókn, soemd verdlaunum eg géfin ut of hinn izlenzka bókméntafjelagi.

² Gl. zastopnike tega pesništva: Aggrímsson, F. Jonsson »Den norkisland Skalde-digtning« ter »Rimnasafn«, Eggert Olafsson »Bunadjarbalkur«, Sigurdur Pjetursson, Steingrímur Thorsteinsson, Mathias Jochumsson, Sigurdur Breierfjörð, Hjalmur Jonsson, Bjarmi Thoravensen, Hannes Hafsteinn, Inridi Einarsson itd.

in pesnice sag. Islandske žene diči ne samo izredna telesna lepota, ampak tudi duhovna. One imajo tudi dar vidovitosti, kar je pri drugih narodih le redke pojav. One niso samo narodno prebujene, izobražene in nadarjene, one so tudi prerokinje in pesnice. — Torfhildur Holm je največji ženski romanopisec Islandske, Njeno delo »Elding« je bilo prevedeno na več evropskih jezikov. Ravno tako je Islandcem pripomogla v leposlovju do svetovnega slovesa Kristina Sigfúsdóttir s svojim delom »Gestir«.

V Reykjaviku je tudi univerza s popolno teološko, juridično in medicinsko fakulteto, druge študije pa mora akademska mladina dopolniti v Kopenhagnu. Juridčna fakulteta v Reykjaviku je bila otvorjena šele leta 1903. Univerza v Kopenhagnu podpira islandsko mladino obojega spola z izdatnimi štipendijami.

Tudi za ljudsko univerzo je na Islandskem po danskem zgledu izvrstno poskrbljeno. Ljudska visoka šola skrbi za izobrazbo vseh stanov in slojev. Številne moderne knjižnice z obsežno literaturo so vsakomur na razpolago. Islandsko prebivalstvo z veliko ljubeznijo goji književnost in pospešuje lepo knjigo. Dasi so prebivalci revni, vendar izdajo letno nad 350 knjig.

Izvrstne kmetijske in strokovne šole pripravljajo mladino na življenjski poklic, zlasti da se mladi ljudje nauče temeljito izrabiti in izkoriščati prirodna bogastva zemlje, a pri vsem ne pozabijo na lepo knjigo. Niti preprosti islandski ribič sredi dela ne pozabi na knjigo. Po pravici se torej očita Islandcem, da so najbolj deželjen narod na svetu.

Da bomo še bolje razumeli zdrave sile tega naroda in njihov za znanostjo in umetnostjo stremeči duh, naj omenim, da na Islandskem ni nobenih alkoholnih pijač. Ne žito ne vinska trta ne uspevata; alkoholne pijače se ne uvažajo, zato pa ljudstvo pije mineralno vodo iz domačih mineralnih vrelic. Mineralne vode tudi izvažajo, kar daje deželi lep zaslužek.

Tudi Judov, ki bi gospodarsko in moralno kvarili prebivalstvo kakor drugod v Evropi, na Islandskem ni.

Islandsko ljudstvo je zelo nadarjeno, delavno, ponosno in svobodoljubno.

Razmerje domovine in tujine je strogo urejeno. Tujec je upoštevan le toliko, v kolikor pospešuje njihovo narodno kulturo ter gospodarski napredek otoka. Vsi aktualni gospodarski problemi in projekti se obravnavajo le s stališča koristi njihove lastne domovine. Za dobrobit ljudstva in v korist dežele deluje veliko število najrazličnejših društev. Kulturno-geografska društva se pečajo z izmeničnim razmerjem med človekom in obdajajočo ga narodo, gospodarska geografija se peča z racionalnim izrabljanjem prirodnega bogastva zemlje, z geološkimi, orografičnimi in klimatičnimi činitelji otoka, ki imajo vpliv na življenjske pogoje ljudstva. Z geografskimi, gospodarskimi osnovnimi pojmi in izkušnjami in neposredne okolice se znajo pametno okoriščati ter že v ljudski šoli uče mladino, da pazi na kavzalne učinke. Na ta način nauče mladino, da dela z glavo.

Kot neodvisno in svobodoljubno ljudstvo so si Islandci tudi v državnem pogledu ustvarili samostojno nevtralno državo. Islandija je urejena kakor republika San Marino; nima nobene vojske, nobenih vojnih ladij in utrd. Svoje ribarstvo štiti z lastnimi policijskimi čolni. Denar, ki bi sicer šel za vojsko in mornarico, gre za književnost in prosveto, umetnost in znanost. Časopisi in revije podpirajo gospodarski in kulturni napredek otoka, številne knjižnice se polnijo z znanstvenimi deli, s sagami in drugim pesništvo.

Z Dansko ima država samo pogodbo glede skupnega vladarja. Ta zvezna pogodba je veljavna do l. 1940. Sicer pa je država popolnoma samostojna, z Dansko jo veže samo kraljeva oseba. Vse vnanje zadeve Islandska urejuje sama, včasih se izjemoma posluži tudi danske diplomacije. K parlamentarnemu zasedanju Danske pošlje tudi Islandska svoj parlament, vendar sklepi na danskem zasedanju nimajo zakonite obveznosti za Islandijo.

Država ima tri ministrstva in več centralnih uradov v Reykjaviku. Ves otok se deli na osem mest, katerim načelujejo mestni župani (baljarfogetar) in

16 pokrajini (syslur), katerim načelujejo deželni svetniki (syslumenn). Vsaka pokrajina obsega 1—2 sreza, a le-ta pa zopet razpadeta na približno 200 občin (heppar).

A kar najbolj diči Islandce, je njihova kulturna probujenost. Čeprav so majhen narod, so s svojim literarnim delom prekosili vse nordijske narode. Kulturni svet Evrope jim posveča vedno več pažnje. Vsako leto je več njihovih znanstvenih in literarnih del prevedenih na razne evropske jezike.

Literatura:

Islendiga sögur.

Adils: Islanssaga, Einokunarvezlun.

Bruun: Fortidsminder og Nutidshjem.

Petersen: Vikingetidens smykker.

F. Jonsson: Den oldnorske og oldislandske Literaturs Historie.

Keyser: Nordmaendenes Videnskablighed og Literatur.

Gjerset: History of Iceland.

Olason: Menn og menntir sid askiptaaldarinnar á Islandi.

Thorkelsson: Udsigt over de norsk-islandske Skjalde.

Moebius: Catalogus librorum islandicorum et noregicorum aetatis mediae.

Cederschiöld: Altnordische Sagabibliothek.

Hansen: Ny islandsk Lyrik.

Vogi Melsted: Synisbok islenzkra Bókmennta á 19 Old.

Vogi Melsted: Islediga saga.

J. Jonsson: Den islandske literaturs historie.

Jon Borgfirðingur: Stutt Rithöfundatal á Islandi.

Gretor: Islandskultur.

Blöndal: Altisland im Bilde.

Haldan: Sciagraphia historiae literariae Islandicae.

Jon Thorekelsson: Om Digtingen på Island i det 15. og 16. Arh.

Kalund: Katalog over den arnamaquänske.

Bruun: Am Hove og Hovudgravninger paa I.

Küchler: Geschichte der isländ. Dichtung.

Poestion: Isländ. Dichtung der Neuzeit.

Thoroddsen: Island, Lýsing Íslands, Ferdabok.

H. Lindroth: Island 1930.

Iz društva

Ivan Hribski

Povesti našega organizacijskega življenja

III. Obisk podružnice v Predgorju

(Konec.)

Lepo je organizacijsko življenje podružnice Slomškove družbe v Predgorju. Še vselej, kadar sem se udeležil njenega zborovanja, sem bil zadovoljen z resnim in zabavnim delom. Čast podružničnemu odboru, ki smotrno pripravlja dnevni red, to je, da skrbi za resni poučni del zborovanja in tudi zabavnemu delu posveča potrebno skrb, kar je prav. Celo na zunanost, v kateri naj se zborovanje vrši, ne pozabi. Ko stopiš v sobo, določeno za zborovanje, te presenetijo okras. Na sprednji steni lepa Slomškova slika, obdana od samih cvetic, ki jih je tudi naš vzornik zelo ljubil. Pa dogaja se tudi to, da ko so zborovalci

že zbrani, pride četa šolskih otrok, se uvrsti za pevski nastop in zapoje zborovalcem v pozdrav nekaj Slomškovih pesmic, kakor: »V dolinci prijetni je ljubi moj dom«, »Preljubo veselje«, »Glejte, že sonce zahaja« itd. Pa če je pred zborovanjem sv. maša, tedaj pojo učenci tudi v cerkvi. Pridružijo se jim učitelji pevci in učiteljice pevke, kar vse napravi na udeležence ugodno razpoloženje. Dobra volja zavladala že ob začetku zborovanja in navadno traja do konca in še čez. Prepričan sem, da ne bo dolgo, ko bo ta podružnica prav kmalu imela poseben pevski zbor, ki bo menjaje z učenci zapel udeležencem v pozdrav, zlasti tedaj, ko bodo podružnična zborovanja prirejena tudi za starše, kar so nekatere podružnice pričele že izvajati in so se ta zborovanja sijajno obnesla. Preden pa dobi podružnica poseben pevski zbor, si lahko pomaga s solopetjem. Ni je podružnice, ki bi ne imela solo- pevcev in še solo- pevk. Mi učitelji se niti ne zavedamo, koliko zmožnosti tiči v stanu, ki jih pa ne znamo izrabiti v uteho sebi, v ponos in ugled stanu. Naj bi šle vse podružnice Slomškove zveze za tem, da zanesejo v zadnjo gorsko vas smisel za vzgojo po vekovitih Slomškovih načelih. To lahko delamo po tisku, toda živa beseda učinkuje še bolj kot pisana. Zborujemo v podružnicah navadno ob nedeljah po sv. maši, ko se lahko udeleži zborovanja tudi ljudstvo šolskega okoliša. Povabimo ga na zborovanje, bodimo z njim družinsko vzajemni, prisrčni. To bo rodilo uspehe v korist mladini, narodu in tudi učiteljskemu stanu. Pred ljudstvom pa naj nastopajo vedno le učitelji, ki zadenejo ljudski ton, ki znajo prislusniti ljudski duši. Pri vsakem zborovanju bodi debata, toda taka, da bo poslušalec kaj imel od nje. Zadev iz lokalnega življenja, posebno kadar so ljudje navzočni, ne vlačiti v debato. Take zadevice vlačijo na dan le plitvi ljudje, ki ne znajo globlje misliti. Tudi ni nujno, da bi se vršila zborovanja vedno v istem kraju. Sprememba kraja poživlja. Tega se podružnični odbor v Podgorju zaveda. Od časa do časa prireja izlete v okraju, pa tudi izven okraja. Povsod pa si ogleda šolsko poslopje, ki daje spričevalo učiteljstvu in vsem lokalnim činiteljem, ki so dolžni skrbeti zanj. Pa še več! Podgorski odbor Slomškove podružnice posveča vso potrebno skrb tudi neoficielnemu delu, to je skupnemu popoldanskemu razvedrilu. Po skupnem kosilu skrbi predsednik, ki je izboren pevec in pevovodja za petje, podpredsednik, ki je pa znan humorist, doma nekje iz ribniške doline, pa kratkočasi zborovalce z ribniškimi dovtipi, da je veselje. Nikdar pa niso njegovi dovtipi taki, ki bi žalili na kakršenkoli način poslušalce.

Za zgled naj navedem le dva iz učiteljskega življenja.

Bil je učitelj, prebrisanec, ki je trdil, da se ne boji prav nič nadzornika, ki da ga sijajno potegne. Navadil je učence, da so tedaj, kadar je prišel nadzornik, dvigali vsi roke. Tisti, ki so znali, so dvigali leve roke, ki niso znali pa desne. Ko je nadzornik res prišel, je šlo sijajno. V prvi klopi pa je bil učenec, ki ni bil nič vprašan, dasi je vedno držal roko kvišku in je silil v učitelja. Nadzornik ga opazi in reče učitelju, naj še tega v prvi klopi kaj vpraša, da ne bo zastoj držal roke kvišku in se tako silil. Pa učitelj je vedel, katero roko je molil učenec kvišku, zato se je delal kot bi ne slišal gospoda nadzornika. Pa stopi nadzornik izza katedra ter pozove učenca, naj pove, kar zna. Učenec vstane in pravi: Tale — in pokaže na soseda — je pa rekel: Kaj se ne bo še pobrala pokora iz razreda, ko nas že vse roke bolijo, ko jih moramo kvišku držati tisti, ki kaj znajo in tisti, ki nič ne znajo.

Drug primer. V okraju podružnice je bil rojen znan in priznan slovenski pisatelj. Služboval je na srednji šoli nekje na jugu še za Bachovih huzarjev. Bil je pošten slovenski pedagog. Red je moral pri njem učenec zaslužiti. Je pa vladala tiste dni še korupcija po šolah. Nekje so imeli na šoli kolega, ki je bil znan po takihle dogodivščinah: Matere so nosile na dom njegovi milostljivi kokoši, race in pure. On jih je pretehtaval in pri tem določal: tale je za genügend, tale raca ima že precej masti, bo za befriedigend, pura bi bila za lobenswert, če bi ne bila preveč mršava.

Še ena ribniška: Nebotičnik so delali v Ljubljani. Ribničan gleda in gleda pa premišljuje, čemu bi bila tolikšna hiša. Pa pride Ljubljančan mimo in hoče potegniti Ribničana, češ, kaj oče, kolikšna hiša, pa še za ribniške norce bo. E, hudimana, bi reku in bi djav, da bo za ljubljanske premajhna. Popraskal se je Ljubljančan za ušesi, Ribničan pa se je smejal kroti ljubljanski. Kdor bi rad izvedel še kaj več takih, ta naj pride na zborovanje podružnice v Predgorje.

Poročila društvenih podružnic

Iz življenja radovljiške podružnice

Eno najagilnejših naših podružnic je brez dvoma radovljiška podružnica, ki se pod spretnim vodstvom g. Borisa Grada, okrajnega šolskega nadzornika, kar najlepše razvija.

Podružnica je imela v šolskem letu 1938/39 že pet zborovanj.

Prvo zborovanje se je vršilo dne 16. oktobra 1938 v meščanski šoli na Jesenicah. Na dnevnem redu je bilo predavanje tovariša Petra Golobiča o šolarski knjižnici. Predavatelj oriše stanje šolarskih knjižnic pred 20 leti, njihovo delovanje in njihov napredek do danes. Končno poda še smernice, kako naj bi šolarske knjižnice s skromnimi sredstvi, ki so nam na razpolago, čim lažje in bolje dvignili, kakšno čtivo naj se pred vsem zbira in kako vzbuditi v otrokih zanimanje za dobro in koristno knjigo, da bodo šolarske knjižnice dosegle smoter današnjega časa.

Po predavanju je sledila živahna debata. Tovariš predsednik predlaga, naj bi se vzela v letošnji program tudi proučitev globalne metode. V ta namen se je določila hospitacija pri pouku po globalni metodi v 1. oddelku ljudske šole na Jesenicah. Po hospitaciji bi se vršilo zborovanje podružnice, na katerem bi se razpravljalo o vtisih, dobljenih pri hospitaciji.

Drugo zborovanje se je vršilo dne 9. novembra 1938 v ljudski šoli na Jesenicah.

Vse članstvo je prisostvovalo pouku po globalni metodi v 1. oddelku ljudske šole.

Po hospitaciji je predsednik in šol. nadzornik Boris Grad otvoril razgovor o globalni metodi, kateremu sta prisostvovala tudi tovarišica Vidmarjeva, razredničarka 1. oddelka, in šol. upravitelj Leon Pibovec. Šol. upravitelj in tovarišica Vidmarjeva sta odgovarjala članstvu na razna vprašanja in mu pojasnjevala dobro in težavno stran pouka ter skušala vzbuditi zanimanje za globalno metodo.

Tretje zborovanje podružnice se je vršilo dne 1. decembra 1938 v ljudski šoli na Bledu.

Tovariš Albert Bregant je v vznesenih besedah podal zgodovinsko sliko o zedinjenju in razvoju naše mlade države ter o razvoju šolstva od zedinjenja do danes s pozivom, da naj slovensko katoliško učiteljstvo kakor do danes, tako tudi v bodoče posveti vse svoje sile napredku šole in pravilni vzgoji slovenske mladine.

Zelo zanimivo poročilo o šolstvu na bivšem Kranjskem je podal tovariš Fran Hafner. Predavanje je vzbudilo veliko zanimanje prisotnih, kar je pokazala živahna debata. Na vsa vprašanja je predavatelj obširno odgovarjal.

Po zborovanju si je članstvo ogledalo krasno urejeno šolsko poslopje.

Dne 4. februarja 1939 se je članstvo zopet zbralo na Jesenicah v mešč. šoli.

O vzgoji je predaval tovariš Peter Golobič. Predpogoj dobre šolske vzgoje je temeljito obvladanje pedagoškega znanja učiteljevega. Otroci naj se prične vzgajati že v zgodnji mladosti. Vzgojitelj bodi dosleden, resnicoljuben, pravičen

in blaž. Vzgajajmo mladino v dobre in zavedne državljane in iščimo opore pri Bogu. Predavanju je sledila debata, ki je spopolnila dobre misli o dobri vzgoji.

Sledilo je predavanje tov. Gospodariča o kolkovanju obračunskih prilog. Z napeto pozornostjo je navzoče članstvo sledilo predavateljevemu izvajanju, ki je pokazalo vsestransko poznavanje zadevnih zakonov in marsikomu pojasnilo dvomljivo znanje pravičnega postopanja pri tem delu.

Nato prečita tovariš tajnik došle dopise, tovariš predsednik pa poda kratko poročilo iz seje glavnega odbora. Končno apelira na požrtvovalnost in delavnost članstva, ki naj bi po svojih močeh kar največ nabrali za Slovenski dom v Ljubljani. V okraju naj zbere učiteljstvo 3000 din.

Na praznik sv. Jožefa je članstvo zborovalo na Jesenicah v meščanski šoli. Tovariš predsednik pozdravi novodošle člane: Perkavec Celestina in tovarišico Rejc Frančiško. Nato poroča članstvu o sedanjem sedežu Slomškove družbe v Ljubljani, o odborovih sejah, o zasedanju kulturnega in šolskega odseka, potem pa prosi tov. blagajnika, da poda svoje poročilo.

Nato je sledilo zanimivo predavanje tovarišice Družinškove o slovenskem pravopisu. Ker je bil referat preobširen, se je drugi del preložil na prihodnje zborovanje.

Tovariš predsednik poroča še o nameravanim izletu na Koroško ali v Italijo. Tovariš Hafner prevzame organizacijo izleta v Italijo.

Radovljiška podružnica je zbrala za Slovenski dom 2927 din. Primankljaj do 3000 din pa bodo nabrali v najkrajšem času še člani, ki še niso z nabiranjem končali. Predsednik se članstvu za njihov trud najlepše zahvali.

Pri slučajnostih prečita tov. Hafner sestavljeno resolucijo kot ugovor k resoluciji Kmetijske zbornice glede njihovih točk o učiteljstvu. Sprejme se sklep, da se resolucija odpošlje Slomškovi družbi v Ljubljani.

Vsa zborovanja so bila zelo dobro obiskana, kar moramo podčrtati, saj so se zborovanja večidel vršila na nedeljo ali na kak praznik.

Zavedni radovljiški podružnici naše iskrene čestitke in priznanje.

Pridobitve iz šolskega in prosvetnega dela

Vinko Brumen

Trgovinsko ministrstvo se je na novo uredilo in je dobilo tudi poseben oddelek za pouk. To ministrstvo namreč vodi nižje strokovno trgovinsko, industrijsko in obrtno šolstvo ter razne tečaje iz te stroke. (*«Slovenec»*, 21. maja 1939.)

Meščanskošolski učitelji so zborovali v Celju 13. maja t. l. Predsednik, ravnatelj Fakin, je poročal o delovanju društva od lanskega decembra in povedal med ostalim: Društvo je zaprosilo bansko upravo in filozofsko fakulteto, da se ustanovi višja pedagoška šola na slovenski univerzi, ker na meščanskih šolah primanjkuje usposobljenega učiteljstva. — Zbor se je izrekel za štiriletno višjo pedagoško šolo. — Poslanec I. Theuerschuh je razložil osnutek uredbe k zakonu za meščanske šole ter je izrazil upanje, da bo ta novela tudi kmalu izšla. (*«Slovenec»*, 17. maja 1939.)

Pravda o pomenu višjih pedagoških šol se je razvila v mariborskem *«Večerniku»*. Svoja dokaj različna mnenja so povedali neki brezposelni profesorski kandidat, meščanskošolski »nastavnik« —er— in ljudskošolski učitelj —ar—. V teh opombah ni mogoče zavzeti stališča k temu sporu, treba pa si bo nekoč pogledati vsa vprašanja do dna in si odgovoriti najprej, kaj je z našo meščansko šolo in kaj pomeni ali naj pomeni v celoti našega šolstva. — O pravdi obširneje poroča *«Učit. tov.»*, 1. junija 1939.

O naši zadružni šoli je med ostalim spregovoril na zadnjem občnem zboru Zadružne zveze ravnatelj Fr. Gabrovšek. Dejal je: »Lepo se razvija zadružna šola, za katero Zadružna zveza z veseljem žrtvuje. Čez 800 absolventov te šole je danes po raznih krajih Slovenije na delu za zadružno misel. Na tem mestu ponavljamo že tolikokrat izrečeno misel, da ni namen zadružne šole vzgojiti uradnikov za kakršnekoli druge poklice, ampak predvsem delavce po naših podeželskih zadruгах. Zato želimo, da pridejo v to šolo mladi kmečki fantje, ki ne mislijo zapustiti svojega kmečkega dela in poklica.« (»Slovenec«, 9. maja 1939.)

Občinski odbor v Studencih pri Mariboru je na predlog občinskega odbornika E. Vranca soglasno sklenil, da organizira občina skupno z mariborsko »Pedagoško centralo« v zgojno svetovalnico. (»Jutro«, 3. maja 1939.)

Za počitniško obvestilo članom »Slomškove družbe«

Počitnice, potrebne vsakemu delavcu, posebno duševnemu, so tu. Oživele bodo obale morja, oživele gorske strmine in planine. Duševnost bo potisnjena v ozadje, v ospredje pa bo stopila skrb za telesno ugodje. V zdravem telesu zdrava duša! Telo in duša ali duša in telo. Eno brez drugega — biti ne more tu na zemlji. Res je, kakor omenjam, dá se prevaliti skrb na telo, toda mi katoliški učitelji dobro vemo, da samo do gotove meje. Na duševnost popolnoma pozabiti nikoli ne smemo; tudi o počitnicah ne. Verska in kulturna misel morata biti vedno in povsod naši spremljevalki. Tudi kadar delamo načrt, kako bi najkoristneje preživeli počitnice, teh dveh velikih misli ne smemo potisniti v ozadje. Če sami nimamo v tem pogledu kakega posebno velikega načrta, tedaj prisluhnimo, morda pa nas kdo kliče in vabi k sodelovanju? In kdo bi mogel biti to? Cerkev, država, kulturna stanovska organizacija. In res: Cerkev sklicuje v Ljubljani konec julija kongres Kristusa Kralja. Kdor je Kristusov med letom, ta bo njegov tudi o počitnicah. Če odide kam, si bo uredil vse tako, da se bo pravočasno vrnil v Ljubljano, kjer se bo tiste dni zbirala Kristusova armada, v kateri ne sme manjkati učiteljev (-ic). Posebno naj ne manjka nobenelega našega člana dne 29. julija, ko bo kongres razpravljal o katoliški inteligenci. Vse one, ki pa stanujejo v Ljubljani ali najbližji okolici, vabimo, da obiskujejo razprave tudi ob drugih dneh. Vemo, da učiteljsko udeležbo javnost strogo presoja, smo pa prepričani, da je procent učiteljske udeležbe še vedno vsaj tolik, če ne večji — kot druge inteligence. Julija tedaj vsi na kongres Kristusa Kralja.

Kaj pa avgusta? Prvo tretjino meseca ste prosti. Lahko greste po božjem svetu, kamor vas vleče srce. Zadnja tretjina meseca pa vam že narekuje stanovske kulturne dolžnosti. Dne 22. avgusta boste imeli svoj občni zbor. Pohiteti vam bo na Brezje, kjer bo občni zbor Slomškove družbe. Tam pri Mariji Pomagaj se hočemo zbrati in iskati pomoči za naše težko, še vedno mnogim neumljivo delo. Vemo, da je malo slovenskih učiteljev, ki bi enkrat na leto ne obiskali svoje nebeške Matere, toda obiskujejo jo posamič, to pot pa naj jo obišejejo zborno. Zborno jo obiskujejo drugi stanovi, zborno jo obiskuje naše ljudstvo, zborno jo obiskujemo tudi mi učitelji (-ice). Skupnosti se odtegujejo le izkoreninjenci, ki jih med nami biti ne sme. Poleg verskih blagodatí si hočemo odnesti z Brezij še kulturnih pridobitev za naše stanovsko delo. Naša tovariša K. Hafner in dr. Vinko Brumen nas bosta popeljala v duhu v življenje kmeta in delavca, da bomo uravnavali naše delo psihološko in harmonično, da bomo ljubili nam v vzgojo izročeno mladino, katere duševni pogled mora zreti z zemlje k Bogu.

Meseca julija na kongres Kristusa Kralja, meseca avgusta na Brezje — na občni zbor »Slomškove družbe«.

Za odbor: Štrukelj Ivan, predsednik.

»Psychologický sborník«, M. Rostoharjev »Zbornik«, ki je pred kratkim izšel v Brnu, je bil izdan na čast 60letnice rojstva našega rojaka in prvaka znanstvenika-dušeslovca na Češkem, dr. Mihajla Rostoharja. (Rojen 30. julija 1878. l. v Bregah, občina Leskovec pri Krškem. V »Leksikonu dravske banovine« je bil neopustljivo spregledan, dasi Anastasius Grün ni bil pozabljen...) — Zbornik je poseben odtisk prve češke dušeslovne revije »Psychologie«, katere ustanovitelj je baš slavljenec, ki je vodja psihološkega instituta na Masarykovi univerzi v Brnu. Zbornik obsega 322 strani velikega formata na finem papirju, opremljen z diagrami, risbami, posnetki otroških izdelkov in statistikami.

Zbornik ima topel predgovor, posvečen slavljencu, nakar slede izredno zanimive in globoke razprave: Dr. Vilém Chmelař: »Rostoharjevi psihološki nazori«, Josef Burjanek: »Vpliv dolžine pavz na izoblikovanje melodije«, dr. V. Chmelař: »Razvoj predstav o dogodkih iz optičnih dojmov«, dr. Vladimír Schmidt (Ljubljana): »Predstavljenost in ustvarljivost pri otrocih in mladostnikih«, Fr. Trávníček: »Slovniški in psihološki osebek«, L. Kolářiková: »Vzročnost pri predšolskem otroku«, Robert Konečný: »Čuti in estetska emocija« (načrt teoretskih domnev psihološkega izsledovanja), dr. Emil Pejchovský: »Predstavljen in doživljen svet v dozorevajoči mladini« (prispevek k psihologiji vrednot), Jan Uher: »Študent in družba«, Ferdinand Kratina: »Psihologija in otrok«, dr. Ladislav Kempný: »Prispevek k psihologiji prostytucije«, S. Karmela Dúbravová: »Likovni izraz duševno zaostalih otrok v risbi in modeliranju«, dr. Slobodan Popović (Beograd): »Mladostnikova povest« (prispevek k psihologiji starejšega mladoletnika in metode poučevanja), dr. Jar. Parma: »M. Rostohar in metoda elementarnega čitanja«, »Rostoharjevo sodelovanje na pedoloških kongresih«, V. Komárek: »Nekoliko spominov iz autopsije na delovanje dr. M. Rostoharja«, Zdenko Vašíček: »Rostohar in Češki deželni odbor za zaščito mladine«. Na koncu zbornika objavlja F. W. »Spomine«, Josef Burjanek pa vse »Publikacije Mihajla Rostoharja do l. 1938.«, kjer je naštel 171 samostojnih znanstvenih del, razprav, recenzij in prevodov in to v slovenskem, češkem, francoskem in nemškem jeziku, od katerih so nekatera Rostoharjeva dela svetovnega slovesa (n. pr. »Študij iz

razvoje psihologije« l. 1928., »O otroških risbah«). V njegovi reviji »Psychologie« so izšle tudi ocene dr. Ozvaldovih in dr. Gogalovih del, dr. B. Stevanovičevih testov, V. Filipovičeve in K. Krstičeve »Psihologije« i. dr. Mnogo člankov je posvetil tudi slovenskim vprašanjem.

Kakor so mnogi odlični Čehi vidno vplivali na našo slovensko kulturo, tako smo ponosni na to, da tudi naš rojak dr. Mihajlo Rostohar med drugimi Slovenci zavzema eno najodličnejših mest v češki znanosti, donajajoč s tem najtrdnjši kamen k zgradbi jugoslovansko-češke ter obče slovenske vzajemnosti.

Kot rojaku-znanstveniku, ki je ponesel čast naše domovine, posredno po češkem narodu, v svet, mu tudi katoliško učiteljstvo, čeprav bolj pozno, a nič manj iskreno, čestita, želeč mu, kakor je to tako ljubko povedal v »Zborniku« F. W.: »... tudi to, kar si tudi sam želi: da bi mogel nekoč na svojem posestvecu sredi vinskih goric (na Goleku v naši Dolenjski) kmetovati, a pozimi znanstveno delati. Toda to šele, ko bo gospodu profesorju vsaj osemdeset let!«

Prepričan sem, da se mu bo ob višjih obletnicah njegovega rojstva — ta leta so prav za prav zanj vedno duševno mladega, žilavega in veselega, telesno Krpansko krepkega Dolenjca še premalo — tudi naša znanstvena javnost, predvsem naše pedagoške publikacije, častnejše oddolžila, nego se je doslej. A. Kopriva.

»Pouk branja po globalni metodi«, spisal Pibrovce Leo. Tiskala Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 15 din. Strani 76. — Ta knjižica je pri nas prva teoretična in praktična razprava o globalnem čitalnem pouku. V slovenščini nas je doslej s to metodo obširneje seznanil samo prof. Franc Fink v svojem, leta 1936, pri SSM izišlem delu »Začetni čitalni in pisalni pouk«. Pri nas je tudi obljubljal tozadevno globalno čitanko V. Möderndorfer v svoji knjigi »Sodobna šola«, priručniku k slovenski začetnici, kjer pa se premalo jasno izraža o bistvu globalne metode, v kateri se neveden učitelj ne more po tej knjigi pravilno znajti. Na Češkem je to metodo populariziral prof. V. Přihoda, v Nemčiji pa med drugimi posebno Hans Brückel, ki je to metodo po predhodni teoretični utemeljitvi tudi praktično obdelal v svoji obširni knjigi »Gesamtunterricht im ersten Schuljahr« (Vrl. Oldenbourg, München 1933, 250 din).

Pibrovčeva knjižica ima 16 strani uvoda, kjer pregledno, dasi v preveč širokih obrisih, podaja zgodovino čitanja pri nas in drugod ter prepričevalno utemeljuje pravilnost celobesedne metode v elementarnem razredu. Teorija te metode je sicer v tej knjižici preveč samo informativno obdelana,

vendar pa upošteva vse glavne psihološke momente, ki so merodajni za to metodo. Ostalih 60 strani je posvečenih praktičnemu delu. Pisec sam ne smatra svoj način podajanja kot končno dožnanega za slovenske razmere. Kot resen in samonikel šolnik, ki mu je za pravilno proniknjenje v stvar, sam piše v »Dodatku« svoje knjižice: »Prebil sem led in to je bilo najtežje delo. Složno nadaljujmo započeti trud in podpirajmo drug drugega v delu! Na ta način bomo morebiti izoblikovali novo metodo, ki bo postavila bralni pouk na nove temelje v blagor mladine.« Ali niso te besede, ki zovejo vse sposobne in delavoljne šolnike k skupni ustvaritvi popolnejšega berila za osnovni razred, mnogo bolj simpatične, nego tisto, čestokrat vsiljivo samohvalisanje, ki preočitno podčrtuje, izbegavajoč vsaki resni strokovni kritiki, osebno korist v škodo stvari same? Bati se je že, da se je ta navada pri nas že preveč razpasla in postaja monopol, ki prav gotovo ne bo v korist našemu šolstvu.

Zdi se, kakor bi pisec že vnaprej slutil usodo svoje knjige, dobro poznavajoč neelastičnost našega šolskega obrata, ker je izdal to svoje delo, ki obravnava tako važen problem, ki mu že povsod v kulturnih državah posvečajo veliko pažnjo, v preskrbnih obliki. Zeleti je, da se uresničijo piščeve želje po složnem iskanju onega, kar bi ustvarilo pristno slovensko globalno začetnico in bo v doglednem času izšlo obširnejše in temeljitejše delo. Važno je namreč, da izsledimo za tako čitanko ono besedilo, ki je otrokovi duševnosti najbližje, t. j. da ima korenine čisto v narodu in je tudi notranji zvok besedila priličen narodni pesmi in govoric. Teža pa še zaenkrat povestim o Rdeči kapici in Palčkih ne bi mogel pripisovati.

Omembe vredno je pri tej knjigi tudi to, da si je pisec izposloval za poučevanje elementarcev po globalni metodi dovolj neje staršev, čisto v duhu sodelovanja med domom in šolo, kar daje delu posebno vrednost.

Dejstvo, da je knjiga posvečena okr. šol. nadzorniku Gradu Borisu, ni le osebnega, ampak tudi splošnega pomena. Dandanes je, žal, res treba, kljub razmahu pedagoške in didaktične znanosti, poudariti zasluge onih tako redkih nadzornih organov, ki ne le da tolerirajo, ampak tudi pospešujejo živahno šolsko-reformno delavnost med učiteljstvom svojih okrajev. To pa je možno le onim, ki predpostavljajo moralne in duševne vrednote v učitelju pred njegovo administrativno in birokratično neoporečenostjo, ki so prosti privzetih in lastnih predsodkov, ki jim je predvsem lastno troje: pedagoška srčna globina, psihološka ostrina in široka strokovna razgledanost, česar vse tudi mnogoletna nadzorniška služba, včasih niti gola višja izobrazba, ne more dati.

Zato je tembolj čestitati razen Pibrovcu tudi Gradu, v upanju, da bosta kmalu našla

resnih posnemalcev, slovenska šola in naš otrok v njej pa zaživitev veselejšje dobe.

-rov.

Slovstvena zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov v vprašanjih in odgovorih. Po osnutku dr. Ivana Preglaja priredil za tisk dr. France Tomšič. V Ljubljani 1938. — V tem slovstvenem priročniku za devet dob slovenskega slovtva je na 164 straneh pregledno porazdeljena naša in bližnja slovstvena zgodovina, in sicer v vprašanjih in odgovorih. Pri slovstvu, pri raznih prizadetih osebah in njih delih, se je navadnemu človeku težko izraziti o neki celoti, ker vsakdo pač nima prilike in časa, da bi se na vse strani poglobil, da bi veliko knjig prečital. Zato bodo navadno ustrezali odgovori v obliki te knjige. Istočasno so navedeni mnogi hrvatski in srbski slovstveniki. Slovstvene struje so dobro označene; tako »Romantični realizem« (1848—1880), »Poezični realizem«, »Naturalizem« i. dr. Pri Slomšku in njegovem spisu »Blaze in Nežica v nedeljski šoli« bo treba popraviti (na str. 63), »da si je pridobil Slomšek sloves slovenskega Pestalozzija«. Oba ta pedagoga sta med seboj čisto nekaj drugega ter sta bila neodvisnih nazorov. O tem je izšlo več obsežnih razprav v »Slovenskem Učitelju« 1936 do 1938. — Franc Jaklič — Podgoričan je v knjižici prehitro odpravljen. On je veliko gojil združništvo. To mu je nakopalo hudo sovraštvo pri pisatelju dr. Iv. Tavčarju in drugim takratnim liberalcem, dasi je dr. Tavčar prej sam pisal v svojem »Slovenskem pravniku« proti oderuhom. Več let pozneje je pa dr. Tavčar sam bil pri združnem delu. Kar so prej preklinjali, so pozneje blagrovale, pa imeli pri tem več polomov. Neznanski pritisk na Jakličevo narodno delo je bil vzrok, da je nastala v Sloveniji še ena učiteljska organizacija (Slomškova zveza, sedaj »Slomškova družba«). — Dne 18. junija 1939 je bil blagoslovljen v Dobropoljah Jakličev Društveni dom. — Ljudje morajo tudi vedeti, da lepe in visoke besede in kronike niso vse, so komaj za malo časa. Več je tehnika potrebna za človeka, gospodarstvo, zaposlenost in odločitev za vsakdanji kruh. Med popravki (s. 144) »Na očetovem grobu«, ni najti, kam spada napaka. — Cena 20 din. F. L.

Katekizem o Katoliški akciji z razlago. Sestavil dr. Alojzij Odar. 1939. Str. 124. Knjigotržka cena je 16 din, za naše člane s položnico 13 din. Dobiva se pri Slomškovi družbi v Ljubljani, Aleksandrova 10. V knjigi je popisana in z dokazi podprta potrebnost Katoliške akcije, zgradba različne oblike in metode, ki se jih pri delu poslužujejo njene lastne organizacije. Slomškova družba v Ljubljani, Aleksandrova 10, vabi vse zavedno slovensko katoliško učiteljstvo, da knjigo »Katekizem o Katoliški akciji z razlago« z veseljem prouči in aktivno poseže v njeno delovanje. Nihče naj knjige ne vrača, ampak nasprotno, naj z njo zainteresira tudi druge, da sežejo po njej.

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

NAJMODERNEJE UREJEN GRAFIČNI ZAVOD
KAMNOTISK / OFFSETTISK / BAKROTISK / KLIŠARNA
KVALITATIVNI IZDELKI V TISKARNI IN **KNJIGOVEZNICI**

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

ZALOŽBA ŠOLSKIH IN DRUGIH KNJIG
ZALOGA DOMAČEGA IN TUJEZEMSKEGA DOBREGA TISKA
PODRUŽNICA „NIČMAN“ V LJUBLJANI: BOGATA ZALOGA DEVOCIJO-
NALIJ, KNJIG, ŠOLSKIH IN PISARNIŠKIH STVARI

HRANILNICA DRAVSKE BANOVINE

LJUBLJANA
KOČEVJE
MARIBOR
CELJE

VLOGE OBRESTUJE PO NAJVIŠJI OBRESTNI MERI
CENENA POSOJILA DAJE NA REDNO ODPLAČEVANJE

Z A N J E N E V L O G E J A M Č I **DRAVSKA BANOVINA**

**Tovariši! Zbirajte oglase, ker s tem podpi-
rate svoje strokovno glasilo! Upravništvo.**

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog Din 420.000.000

Lastne rezerve „ 28.650.000

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Z a v s e o b v e z e h r a n i l n i c e j a m č i

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

